PETRU ZUGUN

„VERBE COPULATIVE" CU FUNCTIE DE „NUME PREDICATIVE IN FRAZA" SI, CONCOMITENT, DE „PREDICATE NOMINALE INCOMPLETE"

1.*a.* Încercând să calificăm, uzând de terminologia tradițională, cele două subordonate din fraza „O catedră a ajuns să fie ce ne spune ghicitoarea [...]" (Ovid Densusianu, *Opere,* I, Bucureşti, 1968, p. 174), nu putem spune altfel decât că *a fi* este, *în acelaşi timp,* atât „nume predicativ în frază" – cerut fiind de „verbul copulativ", neînsoțit de „nume predicativ", *ajunge,* din regenta ei –, cât şi prima parte a unui „predicat nominal incomplet", deci „subordonată predicativă", care „cere", şi ea, în consecință, o „predicativă", aceasta fiind a treia şi ultima propoziție, *ce ne spune ghicitoarea,* a frazei în discuție. Suntem astfel determinați să spunem că o propoziție, *să fie,* în cazul de față, este concomitent şi propoziție, dar şi parte de propoziție, interpretare inacceptabilă, dar impusă implacabil de caracterul defectuos al teoriei bazate pe postularea existenței „verbelor copulative".

Fraze în care apar propoziții de tipul exemplificat – adică „propoziții predicative" şi conținând „verbe copulative" neînsoțite de „nume predicative" – pot fi identificate (sau formate) relativ curent.

Sunt întru totul corecte frazele următoare, care pot fi invocate în acelaşi scop – identificabil şi în precizările anterioare –, acela al contestării opiniei tradiționale după care există „verbe copulative" („nepredicative"), „nume predicative", „predicate nominale" şi „subordonate predicative", în baza căreia, în situații de genul celei de mai sus, trebuie să admitem, ilogic, că partea este egală cu întregul:

A. *El pare că este cum îl ştii.*
El pare că a rămas cum îl ştii.
El pare că devine ce ne place (să fie).
El pare că se face cum ne place (să fie) ş.a.,

în care „verbul copulativ" *pare* intră în structuri frastice cu „verbele copulative" *a rămas, devine* şi se *face* „devine", formând „propoziții predicative" în care aceste verbe sunt şi „nume predicative în frază", dar şi, concomitent, „predicate nominale incomplete" în relație cu „subordonata predicativă" care le succede, ultima propoziție a fiecărei structuri;

B. *El a ajuns să pară cum nu este în realitate.*
El a ajuns să însemne pentru mine ce nimeni altul nu înseamnă.
El a ajuns să se facă cum nu fusese vreodată ş.a.,

DACOROMANIA, serie nouă, V–VI, 2000–2001, Cluj-Napoca, p. 325-330

în care „verbul copulativ” *a ajuns* intră în structuri relaționate cu „verbele copulative” *să pară, să însemne* sau *să se facă,* fiind şi ele atât propoziții, cât şi părți de propoziții, în interpretarea comună.

Poate fi invocată aici şi fraza: „Lasă-mă să-ți spun că nu se poate să rămâi mereu aşa cum eşti” (I. Minulescu, frază citată în *Dicționarul limbii române,* IX, Litera *R,* Bucureşti, 1975, p. 85, la articolul *rămâne*), în care apare combinația de „verbe copulative” *rămâi–eşti,* în care *eşti* este atât parte a „predicatului nominal”, cât şi a „numelui predicativ în frază” (*aşa cum eşti*)*,* în care *aşa* poate să lipsească: *să rămâi cum eşti.*

Este neîndoielnic că sensurile – care există ca atare – ale „verbelor copulative” nu îngăduie orice fel de combinații între ele, însă structurile invocate mai sus sunt suficiente pentru a ajunge la concluzia, sugerată anterior, după care este necesar să abandonăm teoria existenței „verbelor copulative” şi a unitătilor sintactice identificate pe această bază. De altfel, aşa cum se ştie bine, până acum au fost aduse şi alte argumente pentru aceasta şi s-au făcut demonstrații greu – dacă nu chiar imposibil – de combătut[1].

Pe baza demonstrației inedite de mai sus, susținem şi noi că verbele numite, obişnuit, „copulative” sunt, şi ele, predicate verbale, cerând determinante obligatorii, propozițiile subordonate numite *atributive circumstanțiale* (subordonate predicative), în structurile de mai sus fiind, în fiecare propoziție, numai predicate verbale, câte o principală (prima) şi câte două subordonate atributive circumstanțiale (a doua şi a treia propoziție), determinante obligatorii, datorită insuficienței semantice atât a verbelor, cât şi a numelor, exprimate sau neexprimate, din regentele lor, pe care le determină, concomitent. În interpretarea noastră, fostele „jumătăți” de entități sintactice diferite – „nume predicativ în frază” şi „predicat nominal incomplet” – devin entități separate, predicate verbale, respectiv atributive circumstanțiale.

1.*b.* Există structuri sintactice similare şi în cadrul a ceea ce, tradițional, se numeşte *propoziție,* precum în cazul „propozițiilor” – noi le considerăm fraze – în care „verbul copulativ” însoțit de „nume predicativ” este la un „mod nepredicativ”, precum în construcția sintactică „*de pare-a fi de scânduri*”, parte a frazei „Se zguduie tot domul de pare-a fi de scânduri” (M. Eminescu, *Strigoii*), în care *a fi,* „verb copulativ” la modul infinitv, mod „nepredicativ”, după interpretarea tradițională, este atât parte a numelui predicativ al „verbului copulativ” *pare,* cât şi, concomitent, el însuşi, „verb copulativ” avându-şi „numele său predicativ” *de scânduri.* Şi în astfel de situații suntem siliți să constatăm – ilogic, dacă ne conducem după teoria existenței „verbelor copulative” –, că verbul *a fi,* în cazul de față, este doar o parte a unei părți, *a fi de scânduri.* Aproape că nici nu mai este nevoie să adăugăm că denumirea de „nume predicativ” impune noțiunea de

[1] Să se vadă, în special, monografia lui G. G. Neamțu, *Predicatul în limba română,* Bucureşti 1986, p. 53–155, şi bibliografia comentată de autor.

„predicat (nominal)”, deci de propoziție, şi, în consecință, şi de predicativitate a „modurilor nepersonale”, astfel că noi considerăm că în construcția sintactică de mai sus trebuie identificate (în afară de principala şi regenta – pentru a doua propoziție – *se zguduie tot domul*) *două* subordonate, *de pare* (consecutivă) şi *a fi de scânduri* (atributivă circumstanțială la *domul,* subiect subînțeles în regenta ei, propoziția anterioară, şi la *pare,* predicatul verbal al acesteia). Alte exemple, în contexte citate, sunt părțile subliniate din:

„Ale piramidei visuri, ale Nilului reci unde,
Ale trestiilor sunet, ce, sub luna ce pătrunde,
Par a fi snopuri gigantici de lungi sulițe de argint,
Toat-a apei, a pustiei şi a nopții măreție
Se unesc […]” (M. Eminescu, *Egipetul*);

„A doua zi servi la masă o piramidă ce *părea a fi de zahăr*” (citat preluat din *Dicționarul limbii române,* tomul VIII, partea I, litera *P, P – PĂZUI*, Bucureşti, 1972, p. 293, coloana 1, la verbul *părea*);

„[…] care […] *se părea a fi* cel mai viteaz *apărător* al țării” (Al. Odobescu, *loc. cit.)*

„Nu sunt *ce par a fi*” (Ion Minulescu, *loc. cit.*), în care, prin „împlinirea” subordonatei atributivei circumstanțiale, *ce… a fi,* cu regenta ei, *par,* şi ea atributivă circumstanțială, pronumele relativ *ce* „introduce” regenta ei.

Pot fi identificate combinații, similare cu *pare – este,* şi în următoarele structuri:

A. *El pare a deveni corect.*
El pare a se face frumos.
El pare a însemna o persoană importantă (pentru ea) ş.a.,

în care apar combinațiile verbului *pare* cu *devine* şi, respectiv, *se face* „devine” şi *înseamnă* „este”;

B. *El a ajuns a fi un factor important.*
El a ajuns a însemna un lucru important ş.a.,

în care *a ajuns* se combină, pe rând, cu *a fi* şi *a însemna,* toate, în terminologia curentă, „verbe copulative” însoțite de „nume predicativ” care sunt, concomitent, şi „nume predicative” şi au şi ele propriile lor „nume predicative”, interpretări, neîndoielnic, inacceptabile.

Poate fi reiterată observația privind limitarea – din motive de ordin semantic – a combinațiilor de verbe din categoria ilustrată, repetat, aici. De exemplu, nu se poate spune *el rămâne a părea (să pară) vesel/că este vesel* ş.a.

Concluzia care rezultă din examinarea construcțiilor sintactice de la **1.*b.*** este similară cu aceea expusă la **1.*a.:*** orice verb, la orice mod, este predicativ în situația în care are determinant obligatoriu de tipul *atributului circumstanțial (atributivei circumstanțiale),* aşa cum, mai sus, sunt verbele *pare, a fi, a deveni, a se face* şi *a însemna* (în propoziții subordonate, atributive circumstanțiale) şi, *corect, persoana,*

factor, lucru, vesel (atribute circumstanțiale)[2]. Numai aceste interpretări, care transformă în unități sintactice specifice jumătățile de unități din analiza tradițională, pot evita confuzia, inacceptabilă, a părților de propoziție și confuzia acestora cu propozițiile.

1.*c.* Pentru noi, au aceleași structuri propoziționale atât enunțurile de la **1.*a.*** și ***b.***, cât și un enunț precum *(ea) mă crede că (eu) o consider că (ea) se socotește înțeleaptă,* adică structurile *(subiect) + complement + predicat + (subiect) + complement + predicat + (subiect) + predicat + atribut circumstanțial,* propozițiile fiind: *principală + atributivă circumstanțială + atributivă circumstanțială:* în consecință, și analiza sintactică este, peste tot, aceeași. De asemenea, peste tot, apar verbe insuficiente semnatic, este drept că în grade diferite, mai accentuat la ***a.*** și ***b.***, mai redus la ***c.***, fapt care impune ca determinanții obligatorii să fie precizați.

Fiind vorba, de fiecare dată, de determinanți obligatorii, prin propoziții va trebui să înțelegem atât *comunicări complete,* cât și, pentru situații ca cele de mai sus, *comunicări incomplete.* Reprezintă comunicări complete propozițiile independente și propozițiile coordonate din frazele fără subordonate și reprezintă comunicări incomplete propozițiile subordonate și regentele lor.

2.*a.* La argumentele aduse sub **1.**, în favoarea interpretării ca *predicative* pentru orice verb la orice mod, adăugăm altul, de „natură logică”, acesta numai sugerat mai înainte: caracterul corelativ, din punct de vedere funcțional, al noțiunilor de „nume predicativ” și de „verb copulativ”.

Pe această bază, trebuie să spunem că, dacă pretindem că „verbul copulativ” este nepredicativ, fiind insuficient, sub raport semantic, pentru a forma singur predicatul, atunci și singur, fără „verb copulativ”, „numele predicativ” nu este predicativ (iar „subordonata predicativă” nu este propoziție), findcă reprezintă și el numai o jumătate, „cealaltă jumătate” a „predicatului nominal” (iar verbul din predicativă trebuie considerat „verb nepredicativ”); în consecință, analiza sintactică tradițională este, cel puțin pentru aceste situații, contradictorie, deci inacceptabilă.

2.*b.* Observația de la **2.*a.*** a fost formulată explicit, prima dată, probabil, aici, însă este posibil ca, subconștient, cel puțin, să fi fost intuită de cei care, gândind de pe o poziție opusă celei susținute de noi, neagă existența propozițiilor subordonate (a *tuturor* subordonatelor), pe care le reduc la funcțiile denumite prin părțile de propoziție corespunzătoare acestora (subiectiva la subiect, completivele la

[2] Pentru alte argumente, să se vadă, în special, monografia lui Ștefan Hazy, *Predicativitatea. Determinare contextuală analitică,* Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1997, și bibliografia (probabil exhaustivă!) comentată (cel mai adesea) sau indicată de autor. Să se vadă și articolul nostru *Propoziții și părți de propoziție,* în volumul colectiv *Limbaje și comunicare,* II, Iași, 1997, p. 182–185.

complemente[3]), însă aceşti gramatici ajung astfel la interpretări sintactice chiar mai contestabile decât cele cultivate de tradiţie, fiindcă nu recunosc ca propoziţii construcţiile sintactice, cum este şi cea reprezentată de predicativă, în care apar subiecte şi predicate proprii ei, adică *părţi principale de propoziţii,* considerate ca atare şi de ei. Cum ar putea să nu fie propoziţie, ci numai „nume predicativ”, de exemplu, „cu structură de propoziţie”, *că voi vreţi asta,* din fraza *Opinia mea este că voi vreţi asta,* când această construcţie sintactică are atât subiect propriu *(voi)*, cât şi predicat specific *(vreţi),* deci părţi principale de propoziţie? Întrebarea poate fi pusă pentru cele mai multe situaţii sintactice invocate de aceşti gramatici care – bazându-se, explicit sau implicit, pe modele, greşite, credem noi, de sintaxă ale unor limbi străine, germană ş.a. – elimină din sintaxă noţiunea de *propoziţie subordonată*.

Dacă subordonata „predicativă” ar fi doar echivalentul propoziţional al părţilor de propoziţie numite „nume predicativ”, ar trebui ca subiectul ei să fie, totdeauna, identic cu acela al regentei sale – fiindcă, prin definiţie, „numele predicativ” caracterizează *acest* subiect, nu alt subiect –, însă realitatea lingvistică contrazice această cerinţă elementară, astfel că, în enunţuri precum *el este/cum îl ştiu toţi, el a devenit/ce ne-am aşteptat* etc., fiecare propoziţie are subiectul (şi predicatul) ei propriu; atributiva circumstanţială (ca şi atributul circumstanţial) nu impune identitatea de subiect cu regenta.

În propoziţiile din categoria celor exemplificate, în care deci „predicativa” are atât subiect specific, cât şi „nume predicativ” propriu, acesta califică, normal, subiectul ei, nu subiectul regentei, fapt care trebuie să fie considerat cel puţin contradictoriu pentru gramaticii care susţin existenţa subordonatei predicative şi corespondenţa ei funcţională cu numele predicativ; noi susţinem că acest argument anulează nu numai statutul predicativei, ci şi corespondenţa precizată.

3. În relaţia indirectă, dar necesară, cu cele prezentate mai sus, stă şi observaţia următoare, referitoare la lipsa de reacţie, fie negativă (de neacceptare), fie pozitivă (de acceptare), identificată la susţinătorii interpretărilor sintactice tradiţionale faţă de argumentele şi demonstraţiile, şi faţă de concluziile bazate pe ele, nevoite să modifice radical modul de analiză sintactică tradiţională a predicatului şi a „subordonatei predicative”, noţiuni fundamentale, nu unele oarecare. Deşi au trecut peste treizeci de ani („o generaţie”)[4] de când se manifestă noua interpretare, care a căpătat, treptat, consistenţă deosebită, nimic nu i s-a opus,

[3] Să se vadă, recent, Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române,* Iaşi, 1997 (care, mărturisit, preia, dezvoltându-le până la extrem, propuneri de interpretare sintactică făcute de G. Ivănescu, de Ecaterina Teodorescu ş.a.), p. 369–491.

[4] Începutul propriu-zis l-a făcut D. D. Draşoveanu, în 1967; ulterior, cu argumente noi, reluate şi dezvoltate progresiv, s-au înscris: Elena Neagoe, D. D. Draşoveanu, Valeria Guţu Romalo, Vasile Şerban, P. Zugun, Ştefan Hazy şi alţii (să se vadă cele două volume de autor, citate la notele anterioare, precum şi articolul nostru *Funcţiile sintactice ale verbului „copulativ” **(a) fi**,* în StUBB, Philologia, XL, 1997, fasc. 1, p. 31–33).

încă, fățiș, din partea reprezentanților interpretării anterioare, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat[5]; or, se știe că, în știință, pentru progresul ei, urmărit de toți, pe deasupra orgoliului profesional, obiecțiile, dacă există, trebuie făcute explicite. Până acum, nu paralelismul opiniilor, ci interferența și chiar opunerea lor a caracterizat evoluția gramaticii românești, dar se pare că au apus vremurile fericite, de acum trei-patru decenii, în care polemicile (extrem de decente, exemplare, chiar) – despre „genul neutru/ambigen" românesc, despre numărul de declinări și de conjugări, despre diateze, despre „verbele semiauxiliare" ș.a. – au contribuit mult la progresul cunoașterii și interpretărilor acelorași realități lingvistice. Au fost vremuri în care preopinenții „învinși" nu se simțeau ofensați, ci, dimpotrivă, copărtași la sporul cunoașterii științifice. Să sperăm că viitorul imediat va risipi, totuși, nedumerirea exprimată aici față de starea de spirit prezentă, nefavorabilă – o spunem cu regret – progresului, deopotrivă științific și moral, în sintaxa limbii române.

Universitatea „Al. I. Cuza"
Iași, Bd. Copou, 11

[5] Singura excepție o constituie Corneliu Dimitriu, ale cărui argumente, din articolul consacrat temei în discuție, *Verbul predicativ și predicatul nominal – concepte indispensabile în gramatica românească,* în „Revista de lingvistică și știință literară", 1997, nr.3 (171), mai – iunie, p. 158–166, nu sunt convingătoare: inexistența echivalentelor verbale sintetice în toate situațiile, insuficiența semantică a verbelor copulative, echivalarea structurală a părții nonverbale din expresii cu numele predicativ, dubla valență a verbelor copulative. Va trebui să se răspundă, punctual, la toate argumentele invocate până acum în favoarea interpretărilor noi, față de morfosintaxa tradițională.